Riigikogu rahanduskomisjoni esimehele
Annely Akkermannile

KOOS Erakond
Registrikood: 80626222

Täiendav pöördumine seoses Riigikogu rahanduskomisjoni vastusega erakondade ligipääsu kohta pangateenustele

Lugupeetud proua Akkermann

KOOS Erakond on tutvunud Riigikogu rahanduskomisjoni vastusega nr 1-6/26-156/5 meie pöördumisele, mis käsitles Eestis registreeritud poliitiliste erakondade ligipääsu pangateenustele ning sellega seotud õigusliku regulatsiooni piisavust.

Täname komisjoni vastuse eest. Peame oluliseks, et komisjon juhtis tähelepanu võlaõigusseaduse § 710[1] lõikele 1, mille kohaselt on makseteenuse pakkujal kohustus sõlmida makseteenuse leping, kui taotleja ja taotletavad tingimused vastavad seaduses ning makseteenuse pakkuja teenuse tingimustes sätestatud nõuetele. Samuti mõistame, et krediidiasutused peavad täitma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid ning et nende nõuete täitmata jätmisel ei ole neil lubatud ärisuhet luua.

Siiski tuleb märkida, et komisjoni vastus ei käsitlenud meie pöördumise peamist küsimust ega andnud sisulist hinnangut probleemile, millele KOOS Erakond soovis Riigikogu tähelepanu juhtida.

Meie pöördumise eesmärk ei olnud paluda rahanduskomisjonil lahendada mõne konkreetse panga ja erakonna vahelist vaidlust, tuvastada konkreetse krediidiasutuse õigusrikkumist või anda hinnang üksikjuhtumi asjaoludele. Pöördumise eesmärk oli juhtida tähelepanu süsteemsele probleemile ning paluda hinnata, kas kehtiv õiguslik regulatsioon tagab Eestis registreeritud poliitilistele erakondadele tegeliku ja piisava ligipääsu tavapärastele pangandus- ja makseteenustele.

Poliitiline erakond ei ole oma tegevuse eesmärgi ja ühiskondliku rolli poolest võrreldav tavapärase äriühinguga. Erakonnad on demokraatliku riigikorralduse olulised osalised, nende tegevus on seadusega reguleeritud ning nende rahastamine ja majandustegevus alluvad Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni kontrollile. Seetõttu võib olukord, kus erakonna võimalus kasutada tavapäraseid makseteenuseid sõltub eraõiguslike krediidiasutuste otsustest, mõjutada mitte üksnes erakonna majandustegevust, vaid ka tema tegelikke võimalusi osaleda poliitilises elus.

Rahanduskomisjoni vastuses viidati ka eelnõule 613 SE, millega muudeti põhiliselt füüsilistele isikutele ehk tarbijatele mõeldud maksekonto regulatsiooni. Meie hinnangul ei anna selle eelnõu käsitlemine vastust küsimusele, kas ja milliseid õiguslikke tagatisi peaks kohaldama Eestis registreeritud poliitilistele erakondadele kui erilise demokraatliku funktsiooniga juriidilistele isikutele.

Samuti ei saa komisjoni vastuses esitatud viidet sellele, et lähiajal ei ole Riigikogul teadaolevalt plaanis makseteenuse lepinguga seonduvat regulatsiooni oluliselt muuta, käsitada sisulise hinnanguna sellele, kas kehtiv regulatsioon on erakondade jaoks piisav või kas täiendavad seadusandlikud lahendused oleksid vajalikud.

Eeltoodust tulenevalt palume rahanduskomisjonil täpsustada oma seisukohta järgmistes küsimustes, mis jäid komisjoni vastuses käsitlemata.

1. Kas kehtiv õiguslik regulatsioon tagab poliitilistele erakondadele piisava ligipääsu pangateenustele?

Kas rahanduskomisjon leiab, et praegu kehtivad seadused tagavad Eestis registreeritud poliitilistele erakondadele tegeliku võimaluse kasutada tavapäraseid pangakontosid ja makseteenuseid, arvestades samal ajal krediidiasutuste õigust hinnata klientidega seotud riske?

2. Kas krediidiasutuse sisemine riskihinnang võib olla piisav alus erakonnale pangateenuste osutamisest keeldumiseks?

Milliseid õiguslikke piire seab kehtiv regulatsioon krediidiasutuse sisemistele riskihinnangutele olukorras, kus tegemist on seaduslikult registreeritud poliitilise erakonnaga, kelle tegevus, rahastamisallikad ja aruandlus on seadusega reguleeritud?

Kas komisjoni hinnangul on piisav, kui krediidiasutus viitab üldiselt oma riskipoliitikale või sisemistele protseduuridele, ilma et erakonnal oleks võimalik saada arusaadavat teavet keeldumise konkreetsete õiguslike või faktiliste aluste kohta?

3. Kas poliitilise erakonna eriline roll demokraatlikus riigikorralduses peaks kajastuma ka pangateenuste osutamist reguleerivates õigusaktides?

Kas rahanduskomisjon peab põhjendatuks, et poliitilistele erakondadele kehtiksid teatavad eritagatised või erireeglid, mis väldiksid olukorda, kus erakonna tavapärane tegevus võib jääda sõltuvusse üksnes eraõiguslike krediidiasutuste otsustest?

Me ei pea silmas vabastamist rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete täitmisest. Küsimus on selles, kas nende nõuete rakendamisel tuleks arvestada ka poliitiliste erakondade erilise õigusliku ja ühiskondliku staatusega ning tagada neile võimalus kasutada vähemalt ühte toimivat ja seadusega kooskõlas olevat makseteenuse lahendust.

4. Kas rahanduskomisjon peab vajalikuks analüüsida kehtiva regulatsiooni muutmise vajadust?

Kas komisjon näeb vajadust analüüsida, kas erakondadele tuleks seadusega ette näha täiendavad tagatised pangakonto või muu toimiva makseteenuse saamiseks, näiteks juhul, kui mitu krediidiasutust on erakonnale teenuste osutamisest keeldunud?

Kui komisjon sellist vajadust ei näe, palume selgitada, millistele õiguslikele või sisulistele kaalutlustele see seisukoht tugineb.

5. Kas rahanduskomisjon peab vastuvõetavaks olukorda, kus erakonna tavapärane poliitiline tegevus võib sõltuda eraõigusliku krediidiasutuse otsusest?

Palume komisjonil vastata otsesõnu järgmisele küsimusele:

Kas rahanduskomisjon leiab, et Eestis seaduslikult registreeritud poliitilise erakonna võimalus oma tavapärast poliitilist tegevust korraldada võib sõltuda sellest, kas eraõiguslik krediidiasutus otsustab talle avada arvelduskonto ja võimaldada tavapäraseid

makseteenuseid, või peaks riik tagama sellistele erakondadele tõhusa õigusliku võimaluse makseteenuseid kasutada?

Rõhutame, et tegemist ei ole üksnes KOOS Erakonna individuaalse probleemiga. Küsimus puudutab põhimõtet, kas eraõiguslike krediidiasutuste kliendivaliku otsused võivad praktikas mõjutada seaduslikult tegutsevate poliitiliste erakondade võimalusi täita oma ülesandeid ja osaleda demokraatlikus poliitilises protsessis.

Meie hinnangul väärib selline küsimus Riigikogu tasandil sisulist arutelu, sest tegemist on erakondade tegevuse, demokraatliku esindatuse ja finantsteenuste kättesaadavuse kokkupuutepunktiga.

Palume rahanduskomisjonil esitada eespool nimetatud küsimustes oma põhjendatud seisukoht ning hinnata, kas kehtiv õiguslik regulatsioon on sellise olukorra vältimiseks piisav või vajab täiendamist.

Lugupidamisega

Igor Hopp
Juhatuse liige ja seaduslik esindaja
KOOS Erakond
Registrikood 80626222